

*Jurnal Pengurusan 44 (2015) 19 pages, Galley Proof
ISSN 0127-2713 Scopus, Cabell and MyCite Indexes*

Meneliti Hubungan Jihad Perniagaan dengan Pencapaian Usahawan Muslim Berjaya di Malaysia

(Examining the Relationship Between Business Jihad and the Achievement of Successful Muslim Entrepreneurs in Malaysia)

Yazilmiwati Yaacob
(Jabatan Pengajian Umum, Sunway University)
Ilhaamie Abdul Ghani Azmi
(Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya)

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan mengkaji hubungan antara jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan Muslim berjaya di Malaysia. Selain itu, kajian ini juga bertujuan untuk mengetahui kesahihan konstruk jihad perniagaan dengan mengetahui sejauh mana instrumen kajian mengesahkan definisi operasi dan mengesahkan butiran yang paling sesuai dengan dimensi. Terdapat empat dimensi utama di dalam kajian ini iaitu dimensi jihad melawan hawa nafsu, jihad ilmu, jihad harta dan jihad manusiawi yang terdiri daripada 23 butiran. Hasil daripada analisis faktor mendapati hanya terdapat dua dimensi yang kekal di dalam faktor jihad perniagaan iaitu dimensi jihad harta dan dimensi jihad manusiawi dengan mengabaikan sebanyak 16 butiran daripada 23 butiran yang dibincangkan. Nilai kebolehpercayaan bagi jihad harta ialah 0.73 dan nilai kebolehpercayaan bagi jihad manusiawi ialah 0.71. Hasil analisis korelasi dan regresi menunjukkan terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad harta dan jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan Muslim di Malaysia

Kata kunci: Jihad perniagaan; pencapaian; usahawan Muslim; harta; manusiawi

ABSTRACT

This research aims to examine the relationship between business jihad and the achievement of Muslim entrepreneurs in Malaysia. In addition, this study also aims to determine the validity of the construct of jihad business by understanding the extent of the research instrument in defining jihad business operationally and to confirm the most suitable dimensions. There are four main dimensions in this study, jihad against lust, knowledge jihad, property jihad and human jihad which encompasses 23 items. The findings from factor analysis revealed that only two dimensions remained in the business jihad factor which are property jihad and human jihad, therefore excluding 16 items from the 23 items discussed. The Cronbach's alpha value for property jihad is 0.73 and for human jihad is 0.71. The correlation and regression analysis show that there is a positive relationship between property jihad and human jihad towards the achievement of Muslim entrepreneurs in Malaysia.

Keywords: Business jihad; achievement; Muslim entrepreneur; property; humanity

PENGENALAN

Jihad perniagaan merupakan satu konsep jihad di alaf baru yang memerlukan huraian daripada pelbagai cabang ilmu. Walaupun konsep jihad perniagaan adalah satu konsep yang baru diperbincangkan di kalangan ahli akademik, namun ilmu tersebut merupakan salah satu ilmu yang bertujuan untuk mencari keredhaan Allah SWT serta memberi kemanfaatan kepada kesejagatan ummah. Ilmu yang berkaitan dengan jihad perniagaan penting khususnya bagi mereka yang terlibat di dalam dunia keusahawanan. Oleh itu sewajarnya ilmu tersebut diterima dalam Islam (Luwis Ma'luf 1986). Pembahagian Jihad perniagaan adalah berdasarkan kepada pandangan beberapa orang ulama antaranya pandangan yang dikemukakan oleh Ibn Qayyim (M751). Beliau telah membahagikan jihad kepada empat bahagian iaitu:

- i) *Jihad al-nafs*: Iaitu jihad melawan hawa nafsu. Jihad ini akan sempurna dengan melakukan segala tuntutan yang berkaitan dengannya.
- ii) *Jihad al-syaytan*: Iaitu jihad menentang tipu daya syaitan. Jihad ini akan dilalui dalam dua bentuk. Pertama, berjihad menjauhkan diri dengan perkara syubhah dan sebarang keraguan dalam akidah yang dibawa oleh syaitan dan kedua, berjihad dengan menjauhkan diri daripada sebarang keinginan nafsu syahwat yang dibawa oleh syaitan.
- iii) *Jihad al-Kuffar*: Iaitu jihad menentang golongan musyrikin. Jihad ini perlu disempurnakan mengikut peringkat tertentu iaitu dengan hati, lidah, harta, jiwa dan tangan. Ibn Qayyim berpendapat jihad yang lebih khusus dengan orang kafir ialah jihad dengan tangan.
- iv) *Jihad al Munafiqun*: Iaitu jihad menentang golongan munafiq. Jihad ini akan disempurnakan melalui beberapa peringkat, antaranya dengan dengan hati, lidah, jiwa dan tangan. Ibn Qayyim berpendapat jihad yang lebih khusus dengan orang munafiq ialah jihad dengan lidah.

Pandangan ulama kedua adalah pandangan daripada Syaikh Abdul Halim Mahmud (1988:15) yang membahagikan jihad kepada dua bahagian iaitu:

- i) Jihad dalam keadaan aman, iaitu usaha memperkuat diri dengan kekuatan iman dan persiapan kebendaan yang menyentuh semua aspek kekuatan. Jihad ini adalah berjihad dengan harta, masa jiwa dan juga lidah.
- ii) Jihad di medan perang, iaitu jihad menentang musuh Islam di medan perang. Jihad ini dianggap fardu kifayah, tetapi apabila musuh memasuki negara Islam ia bertukar menjadi fardu ain. Jihad ini memerlukan kekuatan tenaga, fizikal dan emosi untuk berjuang.

Pandangan ulama ketiga adalah padangan yang dikemukakan oleh Muhammad Syadid (1982) yang telah membahagikan jihad kepada lima bahagian iaitu:

- i) *Jihad al-Da'wah*: Iaitu jihad untuk mengislahkan masyarakat dalam segenap lapangan hidup. Contohnya, jihad Rasulullah untuk membentuk masyarakat Makkah.
- ii) *Jihad al-Tarbiyyah* : Iaitu jihad untuk mendidik dan mengembalikan manusia kepada fitrah asalnya. Jihad ini dilakukan dengan mendidik hati dan jiwa, membentuk peribadi dan akhlak dan membangunkan manusia agar berfikir secara rasional.
- iii) *Jihad fi tanzim al munjtama'*: Iaitu jihad untuk membentuk masyarakat supaya hidup dalam satu jemaah. Selain itu juga, mereka menyusun keluarga, masyarakat dan negara.

- iv) *Jihad fi Sabilillah (al-Qital)*: Iaitu jihad di medan peperangan. Jihad ini adalah kemuncak bagi usaha untuk menegakkan kalimah Allah SWT dan mempertahankan Islam.

Manakala, pandangan yang dikemukakan oleh ulama keempat iaitu Said Hawwa (1995) pula telah membahagikan jihad kepada lima kategori iaitu jihad lidah, jihad pendidikan, jihad tangan dan jiwa, jihad politik dan jihad harta. Oleh itu, secara keseluruhannya, jihad merupakan satu bidang yang amat luas, oleh itu ia dianggap oleh para ulama sebagai fardu ain yang wajib dilakukan oleh umat Islam abad ini.

Seterusnya, jihad dalam konteks jihad perniagaan merupakan usaha yang perlu dilakukan oleh seorang usahawan secara bersungguh-sungguh di dalam aktiviti keusahawanan demi mencapai kejayaan hidup di dunia dan juga di akhirat. Kekuatan diri, semangat dan ketabahan hati seorang usahawan Muslim di dalam menjalankan perniagaan dengan berasaskan kepada kepercayaan dan keimanan akan membentuk semangat jihad yang mantap di dalam diri dan seterusnya, memberikan kekuatan di dalam menghadapi segala cabaran dan rintangan dengan keredhaan dan juga keikhlasan hati yang suci murni. Hakikat sebenar jihad perniagaan adalah berkait rapat dengan menjaga hubungan dengan Allah dan juga sesama manusia. Tan Sri Dato' Muhammad Ali Hashim (2009:13) menegaskan tentang konsep jihad perniagaan di dalam tulisannya:

Jihad perniagaan dari perspektif Islam perlu dilihat dalam konsep jihad al akhbar yang sekaligus menuntut kegigihan mengawal nafsu serakah dan kesanggupan yang tinggi untuk mengorbankan kepentingan diri di samping membina keupayaan dan kegagahan usahawan untuk mengatasi segala halangan dan rintangan yang dihadapi sehingga mencapai kejayaan yang paling tinggi. Umat Islam diseru dengan tegas supaya mengawal nafsu (al-Furqaan: 50), khasnya nafsu di dalam mengejar harta kekayaan peribadi yang boleh mengakibatkan timbulnya sifat-sifat kikir, bakhil, tamak haloba, kerakusan dan keserakahan.

Sebagai seorang ahli korporat yang berjaya di dalam dunia perniagaan, Tan Sri Dato' Muhammad Ali Hashim membangkitkan isu kepentingan "jihad perniagaan di kalangan usahawan" supaya usahawan yang melibatkan diri di dalam perniagaan akan bersungguh-sungguh berjihad melawan nafsu serakah yang ada dalam diri, mencari ilmu yang berkait dengan perniagaan, mencari harta kekayaan di dalam aktiviti keusahawanan dan membina hubungan perniagaan. Hasil kekayaan dan kejayaan yang diperolehi digunakan untuk tujuan kebajikan bagi membangunkan agama dan syiar Islam.

Golongan usahawan yang berjihad akan diberikan ganjaran oleh Allah SWT. Sebagaimana Firman Allah yang bermaksud:

Hai orang-orang yang beriman, sukakah kamu aku tunjukkan suatu perniagaan yang dapat menyelamatkan kamu dari azab yang pedih. Iaitu kamu beriman kepada Allah dan Rasulnya dan berjihad di jalan Allah SWT dengan harta dan jiwamu, itulah yang lebih baik bagimu. Jika kamu mengetahuinya. Nescaya Allah akan mengampunkan dosa-dosa kamu dan memasukkanmu ke dalam syurga yang mengalir di bawahnya sungai-sungai, dan (memasukanmu) ke tempat tinggal yang baik di syurga 'Adn. Itulah keuntungan yang besar dan ada lagi kurniaan lain yang kamu suka iaitu pertolongan dari Allah dan kemenangan yang dekat (waktunya). Dan sampaikanlah berita gembira kepada orang-orang yang beriman

(As Saff:10-13)

Konsep berusaha bersungguh-sungguh mencari rezeki yang halal amat dituntut dalam Islam. Mereka yang melibatkan diri di dalam perniagaan merupakan ibadah. Sebagaimana Rasulullah SAW telah menegaskan, sembilan per sepuluh rezeki adalah daripada perniagaan. Seorang usahawan perlu redha dan ikhlas di dalam menjalankan perniagaan mereka dan berusaha bersungguh-sungguh untuk mencapai kejayaan. Mereka perlu berjihad melawan segala kesukaran dan kesusahan yang muncul di dalam perniagaan mereka kerana Allah tidak akan memberi kesusahan kepada mereka dengan sia-sia. Sebagaimana firman Allah yang bermaksud:

Dan berjihadlah kamu pada jalan Allah SWT dengan jihad yang sebenar-benarnya. Dia telah memilih kamu dan dia sekali-kali tidak menjadikan untuk kamu dalam agama suatu kesempitan.
(al-Hajj 22: 78)

Sebagai seorang usahawan Muslim, berjihad untuk memajukan perniagaan adalah perkara yang sangat mulia di dalam Islam. Oleh itu, berdasarkan kepada pembahagian jihad yang telah dikemukakan oleh para ulama di atas, maka pembahagian jihad perniagaan dibahagikan kepada empat bahagian iaitu:

- i) Jihad nafsu: Merupakan perkara pertama yang perlu ada pada diri usahawan untuk membendung diri melakukan sesuatu yang melanggar Syariah,
- ii) Jihad ilmu: Berjihad di dalam menuntut ilmu dan pengalaman yang berkait dengan perniagaan yang diceburi serta melakukan aktiviti perkongsian ilmu ataupun pengalaman kepada mereka yang berminat di dalam bidang perniagaan.
- iii) Jihad harta: Mencari harta dengan jalan yang halal untuk keperluan diri dan keluarga dan seterusnya, hasil daripada harta melalui perniagaan juga akan dapat membangunkan diri, masyarakat dan juga agamanya.
- iv) Jihad manusiawi: Menjalinkan hubungan sesama manusia untuk mengembangkan perniagaan demi membina ekonomi masyarakat Islam secara keseluruhannya.

ULASAN KAJIAN LEPAS DAN HIPOTESIS KAJIAN

JIHAD MELAWAN HAWA NAFSU

Jihad melawan hawa nafsu di dalam diri usahawan Muslim ialah jihad melawan ujian yang boleh membawa kepada tergugatnya keimanan dan juga kesabaran dan cenderung untuk melakukan kejahatan. Sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Sesungguhnya nafsu itu menyuruh kepada kejahatan
(Yusuf 12:53)

Nafsu merupakan musuh yang paling jahat, kejahatannya melebihi kejahatan syaitan. Sekiranya nafsu tidak dikawal, ia akan menguasai diri (Saat Sulaiman 2010). Nafsu merupakan ujian kepada golongan usahawan. Oleh itu sebagai seorang usahawan Muslim, kawalan kepada nafsu sangat penting. Di antara perkara-perkara yang melanggar syariat agama yang dikaitkan dengan jihad melawan hawa nafsu sebagaimana yang telah diterangkan di dalam al-Quran adalah seperti berikut:

- a) Berjudi dan minum arak, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Wahai orang-orang yang beriman! Bahawa sesungguhnya arak dan judi, dan pemujaan berhala, dan mengundi nasib dengan batang-batang anak panah adalah (semuanya) kotor (keji) dari perbuatan Syaitan. Oleh itu hendaklah kamu menjauhinya supaya kamu berjaya.

(al-Maidah 5: 90)

b) Berzina, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan janganlah kamu menghampiri zina. Sesungguhnya zina itu adalah satu perbuatan yang keji dan satu jalan yang jahat (yang membawa kerosakkan).

(al-Israa' 17: 32)

c) Tidak mengingati jasa kedua ibubapa, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan Tuhanmu telah perintahkan, supaya engkau tidak menyembah selain kepadaNya semata-mata, dan hendaklah kamu berbuat baik kepada kedua ibu bapa. Jika salah seorang daripada keduanya, atau kedua-duanya sekali, sampai kepada umur tua dalam jagaan dan peliharaanmu, maka janganlah engkau berkata kepada mereka (sebarang perkataan yang kasar) sekalipun perkataan "ah" dan janganlah engkau menengking mereka, tetapi katakanlah kepada mereka perkataan yang mulia (yang bersopan santun).

(al Israa' 17: 23)

d) Tidak berbuat baik kepada kedua ibubapa, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan hendaklah kamu beribadah kepada Allah dan janganlah kamu mempersekutukan Dia dengan sesuatu apa jua: dan hendaklah kamu berbuat baik kepada kedua ibu bapa, dan kaum kerabat, dan anak-anak yatim, dan orang-orang miskin, dan jiran tetangga yang dekat, dan jiran tetangga yang jauh, dan rakan sejawat, dan orang musafir yang terlantar dan juga hamba yang kamu miliki. Sesungguhnya Allah tidak suka kepada orang-orang yang sombong dan membangga-banggakan diri.

(an-Nisaa' 4: 36)

e) Memutuskan silaturahmi, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

(Kalau kamu tidak mematuhi perintah) maka tidaklah harus dibimbangkan dan dikhuatirkan-jika kamu dapat memegang kuasa. Kamu akan melakukan kerosakkan di muka bumi ini, dan memutuskan silaturahmi dengan kaum kerabat?

(Muhammad 47: 22)

f) Bergaduh sesama manusia, sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan berpeganglah teguhlah kamu sekalian kepada tali Allah (Agama Islam), dan janganlah kamu bercerai-berai; dan kenanglah nikmat Allah kepada kamu ketika kamu bermusuhan-musuhan (semasa jahiliah dulu), lalu Allah menyatukan di antara hati kamu (sehingga kamu bersatu padu dengan nikmat Islam), maka menjadilah kamu dengan nikmat Allah itu orang-orang yang bersaudara. Dan kamu dahulu berada di tepi jurang neraka (disebabkan kekufuran kamu di

zaman jahiliah), demikianlah Allah menjelaskan kepada kamu ayat-ayat keteranganNya, supaya kamu mendapat petunjuk dan hidayahNya.

(al-Imran 3: 103)

Mengikut Saat Sulaiman (2010: 50), jihad melawan hawa nafsu bagi seorang usahawan adalah mengelakkan diri dari berjudi, minum arak, dan menyimpan perempuan simpanan. Selain itu jihad melawan hawa nafsu juga seorang usahawan sentiasa mengingati jasa kedua ibu bapa mereka dan sentiasa menziarahi mereka serta tidak melupakan adik beradik serta ahli keluarga mereka. Seterusnya seorang usahawan yang berjaya bukanlah seorang yang panas baran dan sukar bertengkar. Oleh itu seorang usahawan Muslim perlu berjihad melawan hawa nafsu dengan mengelakkan diri melakukan perkara-perkara yang melanggar syariat agama. Berdasarkan kepada perbincangan mengenai ciri-ciri jihad melawan hawa nafsu seperti yang dibincangkan di atas, maka di dalam kajian ini, faktor jihad melawan hawa nafsu merangkumi 7 butiran seperti yang ditunjukkan di dalam jadual 1 di bawah:

JADUAL 1. Butiran jihad melawan hawa nafsu

Bil	Butiran jihad melawan hawa nafsu	Sumber konstruk butiran
1	Tidak berjudi	Al-Maidah 90-91
2	Tidak minum arak	Al- An'am 90-91
3	Tidak mempunyai perempuan simpanan	Al-Isra':32
4	Mengingati jasa kedua ibu bapa	Al-Isra':23
5	Menziarahi kedua ibu bapa	An-Nisa':36
6	Tidak lupa kepada adik beradik dan ahli keluarga	Muhammad:22
7	Bukan seorang yang panas baran dan suka bertengkar	Al-Imran:103

Daripada butiran di atas hipotesis kajian yang pertama ialah:

H₁ Terdapat hubungan yang signifikan antara jihad melawan hawa nafsu dengan pencapaian usahawan Muslim

JIHAD ILMU

Jihad ilmu termasuklah dalam kategori menuntut ilmu dan memberi ilmu. Ianya merupakan perkara yang wajib dilakukan oleh para usahawan Muslim untuk maju di dalam perniagaan yang dijalankan. Ayat al-Quran yang pertama diturunkan kepada Rasulullah SAW adalah berkenaan dengan 'Iqra' yang merupakan asas untuk memperolehi ilmu pengetahuan. Usaha baik di dalam mencari ilmu pengetahuan dipandang mulia di dalam Islam dan dianggap sebagai jihad di sisi Allah SWT.

Kewajipan menuntut ilmu ini telah ditegaskan oleh Allah SWT melalui perintahnya yang berulang-ulang di dalam al-Quran. Di antara ayat al-Quran yang menganjurkan hambanya mengkaji dan menganalisis ilmu antaranya sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan sesungguhnya pada binatang-binatang ternak itu, kamu peroleh pelajaran yang mendatangkan iktibar. Kami beri minum kepada kamu daripada apa yang terbit dari dalam perutnya, yang lahir dari antara hampas makanan dengan darah; (iaitu) susu yang bersih, yang mudah diminum, lagi sedap rasanya bagi orang-orang yang meminumnya.

(An-Nahl 16: 66)

Umat Islam yang telah dipilih oleh Allah menjadi umat terbaik di tengah-tengah manusia, adalah kerana ilmu yang diturunkan kepadanya dan menjadi kewajibannya untuk menghasilkan penemuan-penemuan ilmiah yang mengangkat darjat individu pada segenap lapangan kehidupan secara keseluruhannya (Musthafa Muhammad at-Thahhan 1997: 90). Sebagai contoh, untuk berjaya di dalam lapangan keusahawanan, seorang usahawan perlu mempunyai ilmu dan pengalaman tentang selok belok perniagaan yang diceburinya.

Terdapat dua jenis ilmu yang perlu dipelajari oleh usahawan iaitu ilmu naqli dan ilmu aqli.

- i) Ilmu naqli merupakan ilmu yang bersumberkan wahyu Allah SWT dan wajib ke atas setiap Muslim mempelajarinya. Ilmu naqli terdiri daripada ilmu akidah, syariah dan juga ilmu akhlak. Ilmu akidah merupakan ilmu yang paling penting diketahui sebelum mengetahui ilmu-ilmu lain. Perkara pertama yang perlu bagi seorang Muslim ialah mengenal Allah SWT. Ilmu syariah pula merupakan ilmu fiqh yang menjadi asas untuk melaksanakan ibadah. Ilmu fiqh ini terdiri dari beberapa cabang iaitu ibadah, muamalah dan kekeluargaan (munakahat). Dengan mengetahui ilmu ini, seorang Muslim akan dapat melaksanakan ibadat dan urusan kehidupannya seharian dengan lebih yakin. Manakala ilmu akhlak (tasawuf) juga tidak kurang pentingnya untuk diketahui oleh setiap Muslim. Setiap Muslim wajib mengetahui sifat-sifat hati sama ada sifat baik (mahmudah) atau sifat buruk (mazmumah). Seterusnya, hendaklah beramal dengan sifat-sifat mahmudah tersebut seperti sabar, ikhlas, qanaah dan menjauhi sifat-sifat mazmumah yang boleh menghapuskan amalan baik yang dilakukan.
- ii) Ilmu 'aqli boleh difahami sebagai ilmu fardu kifayah. Ianya diperolehi hasil daripada pencapaian sendiri, daya usaha aqliah melalui pengalaman hidup, latihan penyelidikan dan juga pengkajian. Hakikatnya, ilmu ini juga datang daripada Allah dan merupakan alat kepada manusia untuk meneroka makhluk-makhluk yang diciptakan Allah bagi kemudahan manusia melaksanakan tugasnya sebagai khalifah Allah di atas muka bumi ini. (Mohd Ali Abu Bakar 2000: 193)

Kajian yang dilakukan oleh Fatimah Salwa, Mohamad-Azahari dan Joni-Tamkin (2013: 94) terhadap usahawan Amanah Ikhtiar Malaysia (AIM) di Perak mendapati, salah satu ciri usahawan berjaya adalah berusaha mencari ilmu dan memberi ilmu antaranya seperti menghadirkan diri ke dalam majlis ilmu dan berkongsi ilmu dengan pekerja dan masyarakat. Manakala kajian yang dilakukan oleh Zaidatol Akmaliah dan Habibah Elias (2004) terhadap 72 orang usahawan yang mendaftar di bawah Dewan Perniagaan Melayu mendapati, seorang usahawan berjaya akan sentiasa memotivasikan pekerja dan memberi latihan kepada pekerja seperti memberikan kursus atau bengkel kepada pekerja, menghantar pekerja untuk mengikuti kursus ataupun latihan dan menggalakan pekerja membuat penyelidikan dan kajian tentang produk dan perkhidmatan yang disediakan.

Seterusnya, kajian yang dilakukan oleh Ab Ibrahim dan Goodwin (1986), mendapati, terdapat hubungan yang signifikan di antara usahawan yang berilmu dengan pencapaian mereka di dalam perniagaan yang diceburi. Menurut beliau, kekurangan ilmu pengetahuan terutamanya di dalam perniagaan yang diceburi akan menyebabkan sesebuah perniagaan akan menghadapi masalah dan akhirnya, gagal. Berdasarkan kepada kajian mengenai ciri-ciri jihad ilmu seperti yang dibincangkan di atas, maka di dalam kajian ini faktor jihad ilmu merangkumi lima butiran seperti yang ditunjukkan di dalam jadual 2 di bawah:

JADUAL 2. Butiran jihad ilmu

Bil	Butiran jihad ilmu	Sumber Konstruk Butiran
1	Sentiasa menghadiri majlis ilmu	Mohd Ali Abu Bakar (2000),
2	Berkongsi ilmu dengan orang lain	Fatimah Salwa et al. (2013), Zaidatul
3	Mendapatkan ilmu melalui pengalaman	Akmaliah & Habibah Elias (2004),
4	Membuat penyelidikan dan kajian tentang produk atau perkhidmatan yang hendak dikeluarkan	A.B Ibrahim & Goodwin (1986)

Daripada butiran di atas hipotesis kedua kajian ini ialah:

H₂ Terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad mencari dan memberi ilmu dengan pencapaian usahawan Muslim.

JIHAD HARTA

Bekerja dan berusaha dengan bersungguh-sungguh merupakan salah satu perjuangan hidup umat Islam. Ini kerana sebaik-baik makanan adalah yang terhasil daripada usahanya sendiri.

Menjadi seorang usahawan bukan sahaja mengajar diri supaya berdikari tetapi juga bertanggungjawab untuk memajukan diri ke hadapan. Sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan tuntutanlah dengan harta kekayaan yang telah dikurniakan Allah kepadamu akan pahala dan kebahagiaan hari akhirat dan janganlah engkau melupakan bahagianmu (keperluan dan bekalanmu) di dunia; dan berbuat baiklah (kepada hamba-hamba Allah) sebagaimana Allah berbuat baik kepadamu (dengan pemberian nikmatnya yang melimpah luah); dan janganlah kamu melakukan kerosakkan di muka bumi. Sesungguhnya, Allah tidak suka kepada orang-orang yang membuat kerosakkan.

(Al-Qasas 28: 77)

Sebagai seorang yang berjihad di dalam bidang keusahawanan, perkara utama yang perlu dilakukan ialah menggunakan keupayaan untuk berfikir dan berikhtiar mencari rezeki berdasarkan kepada bakat dan keupayaan masing-masing.

Menurut Hailani Muji Tahir (1982), jihad mencari harta bagi seorang usahawan Muslim adalah untuk mencapai empat objektif utama iaitu:

- i) Berusaha untuk memenuhi keperluan diri sendiri. Berusaha dengan bersungguh-sungguh mencari harta adalah senjata yang paling utama untuk menghapuskan kemiskinan. Islam melarang individu yang malas, berpeluk tubuh dan hanya berserah kepada Allah semata-mata untuk mengharap rezeki yang datang bergolek. Jika dilihat daripada sejarah Rasulullah SAW dan juga para sahabat tergolong daripada golongan usahawan. Mereka tidak berpeluk tubuh dan mengharap belas kasihan daripada orang lain. Sebagaimana Sabda Rasulullah SAW yang bermaksud:

Telah menceritakan kepada kami Ahmad bin Muhammad Al Makkiy, telah menceritakan kepada kami 'Amru bin Yahya dari kakaknya, dari Abu Hurairah RA dari Nabi SAW bersabda: "Tidaklah Allah mengutus seorang Nabi melainkan dia sebagai pengembala kambing". Para

sahabat bertanya: "Termasuk junjungan juga, Ya Rasulullah?" Maka Baginda menjawab: "Ya, aku pun telah mengembala kambing dengan mengambil upah beberapa qirat (keping dinar), iaitu kambing-kambing kepunyaan penduduk Makkah".

(Hadith Riwayat Sahih Al-Bukhari, Kitab as-Syuf'ah, Bab Ra'yi al-Ghanami 'ala Qaraariit, no Hadith 2262,175)

Allah SWT telah mengurniakan kepada manusia kemampuan dan keupayaan berfikir dan berikhtiar untuk mencari rezeki yang halal untuk memenuhi keperluan diri. Dia telah menyediakan pelbagai pekerjaan yang boleh diceburi mengikut keupayaan dan bakat yang dimiliki. Rezeki yang Allah berikan kepada manusia tidak akan datang dengan sendirinya tanpa berusaha dan sikap mengharap belas ihsan orang lain untuk hidup sangat dibenci oleh Allah SWT. Sebagaimana Sabda Rasulullah SAW yang bermaksud:

Telah menceritakan kepada kami Yahya bin Bukhari, telah menceritakan kepada kami Al-Laits dari 'Uqul dari Ibnu Syihab, dari Abu 'Ubaid sahayanya 'Abdurrahman bin Auf bahawa dia mendengar Abu Hurairah r.a berkata: Sesungguhnya, seseorang dari kalian yang memikul kayu bakar di belakangnya, adalah lebih baik baginya daripada meminta-minta kepada orang lain, samada diberi ataupun tidak.

(Hadith Riwayat Al Bukhari, Kitab al-Buyu', Bab Kasbi al-Rajuli wa 'Amalihi Biyadihi, no. Hadith 2074, 162)

Berdasarkan hadis di atas jelas menunjukkan jihad harta yang utama bagi seorang usahawan adalah untuk memenuhi keperluan diri sendiri.

- ii) Memenuhi keperluan keluarga dan golongan yang lemah. Seorang usahawan Muslim juga mempunyai tanggungjawab untuk menyara keperluan keluarga dan membantu golongan yang lemah seperti anak-anak yatim dan juga golongan yang kurang upaya. Sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

Dan hendaklah kamu beribadat kepada Allah dan jangan kamu sekutukan Dia dengan sesuatu apa jua; dan hendaklah kamu berbuat baik kepada ibu bapa dan kaum kerabat dan anak-anak yatim dan orang-orang miskin dan jiran tetangga yang dekat dan jiran tetangga jauh dan rakan sejawat dan orang musafir yang terlantar dan juga hamba yang kamu miliki. Sesungguhnya, Allah tidak suka kepada orang-orang yang sombong dan membangga-banggakan diri.

(An-Nisaa' 4: 36)

Ayat di atas menunjukkan kepada kita bahawa seorang usahawan bertanggungjawab untuk memenuhi keperluan keluarga dan membantu golongan yang lemah.

- iii) Bertanggungjawab menunaikan nafkah zahir yang berupa makanan, minuman, pakaian dan tempat tinggal untuk isteri dan anak-anaknya mengikut kemampuannya. Sebagaimana Sabda Rasulullah SAW yang bermaksud:

Daripada Aisyah RA berkata: Berkata isteri Abi Sufyan kepada Nabi SAW: Wahai Rasulullah SAW sesungguhnya Abu Sufyan lelaki yang sangat kedekut. Dia tidak memberi nafkah yang mencukupi untukku dan anak-anakku kecuali apa yang telah ku ambil daripadanya dan dia tidak

mengetahui.” Rasulullah SAW bersabda: “Ambillah (dari harta suamimu) kadar yang mencukupi bagi keperluan anda dan anak-anak anda secara makruf (baik dan bersopan)”.

(Hadis Riwayat Bukhari dan Muslim, Kitab Riyadus Solihin, Kitabul Umuri Manha Anha, Hadith no. 1535, 25)

Kewajipan menyediakan makanan, pakaian dan juga tempat tinggal kepada ahli keluarga merupakan salah tanggungjawab yang perlu dipikul oleh pemimpin keluarga dan ianya merupakan jaminan sosial yang perlu dipenuhi oleh seorang usahawan.

- iv) Menunaikan kewajipan zakat. Zakat memainkan peranan penting dalam usaha untuk menyelesaikan masalah kemiskinan. Sekiranya dilaksanakan secara keseluruhannya, maka sesebuah negara tidak akan mempunyai masalah kemiskinan dan juga pengangguran. Sebagaimana dibuktikan pada zaman Khalifah Umar bin Abdul Aziz ketika pemerintahannya di mana terlalu sukar untuk mencari fakir miskin untuk diberikan zakat Baitulmal. Segalanya berpunca dari perlaksanaan institusi zakat yang sempurna (Hailani Muji Tahir 1982: 112). Oleh itu, sebagai seorang usahawan, kewajipan menunaikan tanggungjawab membayar zakat adalah sebagai menyempurnakan keperluan golongan lain yang kurang berupaya dan benar-benar memerlukan bantuan.

Berdasarkan kepada kajian mengenai ciri-ciri jihad harta seperti yang dibincangkan di atas, maka di dalam kajian ini faktor jihad harta merangkumi empat butiran seperti yang ditunjukkan di dalam jadual 3 di bawah.

JADUAL 3. Butiran jihad harta

Bil	Butiran jihad harta	Sumber konstruk butiran
1	Mencari harta untuk memenuhi keperluan diri sendiri	<i>Sahih al-Bukhari</i> , no hadith 2074
2	Mencari harta untuk memenuhi keperluan keluarga	An-Nisa':36
3	Bertanggungjawab menyediakan makanan, pakaian dan juga tempat tinggal kepada ahli keluarga	<i>Sahih al-Bukhari</i> dan Muslim, no Hadith 1535
4	Sentiasa menuaikan kewajipan membayar zakat	Al- Baqarah: 267

Daripada butiran di atas, hipotesis ketiga kajian ini ialah

H₃ Terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad mencari dan memberi harta dengan pencapaian usahawan Muslim

JIHAD MANUSIAWI

Manusiawi menurut kamus Dewan (2001: 860) bermaksud bersifat kemanusiaan iaitu ciri-ciri hidup yang lebih mulia bersesuaian dengan sifat semulajadi manusia. Menurut Yusuf al-Qaradhawi (1998: 3), aktiviti keusahawanan Islam adalah aktiviti yang bertuhan dan berakhlak. Menghargai nilai-nilai kemanusiaan merupakan perlaksanaan nilai ketuhanan yang memuliakan manusia dan menganggapnya sebagai khalifah di muka bumi ini. Aspek manusiawi di dalam

perniagaan antaranya termasuklah membantu golongan lain untuk mencari rezeki dengan menyediakan peluang-peluang pekerjaan kepada masyarakat, menjalin hubungan yang baik dengan pembekal, pelanggan, institusi latihan, institusi kewangan, golongan usahawan, agensi kerajaan dan juga membantu masyarakat sekeliling dengan memberi sumbangan samada dari aspek masa, tenaga dan juga kewangan.

Jihad manusiawi yang dilakukan oleh usahawan akan menjadikan mereka dipandang tinggi oleh masyarakat dan keadaan ini menjadikan mereka sangat berpengaruh di dalam keseluruhan bidang kehidupan manusia sama ada di dalam politik, ekonomi dan juga sosial (Hailani Muji Tahir 1982: 178). Jihad manusiawi termasuklah:

- i) Menyediakan peluang pekerjaan kepada masyarakat. Seorang usahawan Muslim merupakan pendorong yang kuat kepada pembangunan ekonomi negara dan dianggap sebagai salah satu jihad ke jalan Allah SWT. Kemajuan dari segi ekonomi merupakan asas penting kepada usahawan untuk melaksanakan tugas yang berkait dengan kesejahteraan hidup manusia termasuklah dengan menyediakan peluang pekerjaan kepada masyarakat (Muhammad Najetullah Sidiqi 1989: 10). Menyediakan peluang pekerjaan kepada masyarakat merupakan perbuatan yang baik yang bukan sahaja akan memberikan keuntungan dari aspek material tetapi mendapat balasan pahala yang besar di sisi Allah SWT. Sebagaimana Allah SWT berfirman yang bermaksud:

Untuk orang yang berusaha menjadikan amalnya baik dikurniakan segala kebaikan serta satu tambahan yang mulia; dan air muka mereka pula (berseri-seri) tidak diliputi oleh sebarang kesedihan dan kehinaan. Mereka itulah ahli Syurga, mereka kekal di dalamnya selama-lamanya.
(Yunus 10: 26)

Setiap usahawan yang menyediakan peluang pekerjaan kepada orang lain, pastinya akan mendapat ganjaran besar di sisi oleh SWT.

- ii) Menjalinkan hubungan yang baik dengan pelanggan dan pembekal. Pelanggan dan pembekal merupakan faktor utama penentu kejayaan di dalam bidang keusahawanan. Oleh itu, seorang usahawan seharusnya berjihad di dalam membina hubungan yang baik dengan pelanggan dan pembekal dengan cara mengeratkan *silaturahmi*. Hubungan *silaturahmi* merupakan hubungan yang erat yang terjalin di antara umat manusia. Sebagaimana sabda Rasulullah SAW yang bermaksud:

Telah menceritakan kepadaku Harmalah bin Yahya At-Tajini, telah dikhabarkan kepada kami Ibn Wahbi, telah dikhabarkan kepadaku Yunus, daripada Ibn Shihab, daripada Anas bin Malik, Beliau mendengar Rasulullah SAW berkata: Barangsiapa yang ingin dilapangkan rezekinya dan dipanjangkan umurnya, maka bersilaturahmi.

(Hadith Riwayat Sahih Muslim, Kitabul Biru Wassilah Wal Adab, Hadith 6518, 1126)

Dengan memupuk hubungan *silaturahmi*, Allah akan menambahkan rezeki untuknya apatah lagi mereka yang melibatkan diri di dalam bidang perniagaan. Ini kerana jika sudah mengenali antara satu sama lain akan memudahkan urusan jual beli. Dan sekiranya pelanggan dan juga

pembekal berpuas hati dengan perkhidmatan yang ditawarkan oleh usahawan, mereka akan mempromosikannya kepada orang lain (Abdul Rachman 2011: 51).

iii) Membina jaringan. di dalam bahasa Inggerisnya merupakan *networking* di dalam bahasa Arab disebut sebagai *rabitah*, *wasilah*, *silah* dan ianya merupakan salah satu usaha di dalam menyusun strategi perniagaan (Noor Mohammad 1990: 81). Ini adalah kerana jaringan merupakan salah satu cara untuk mengembangkan perniagaan. Dengan mempunyai jaringan yang baik akan mewujudkan kerjasama yang baik. Ramai di kalangan peniaga yang gagal di dalam perniagaannya adalah kerana kurangnya jaringan. Mereka mempunyai produk tetapi tidak mampu untuk memasarkan dan menjual produk tersebut (Abdul Rachman 2011: 55).

Konsep membina jaringan di dalam Islam lebih dekat kepada membina *silaturahmi* ataupun membina hubungan persaudaraan ataupun ukhuwah. Islam memandang tinggi persoalan *silaturahmi* dan mengeji sesiapa yang tidak mengindahkannya. Seruan kepada menghubungkan *silaturahmi* tercatat dalam firman Allah SWT yang bermaksud:

Wahai sekalian manusia! Bertakwalah kepada Tuhan kamu yang telah menjadikan kamu (bermula) dari diri yang satu (Adam), dan yang menjadikan daripada (Adam) itu pasangannya (isterinya-Hawa), dan juga yang membiakkan dari keduanya-zuriat keturunan-lelaki dan perempuan yang ramai. Dan bertakwalah kepada Allah yang selalu kamu meminta dengan menyebut-nyebut namaNya, serta peliharalah hubungan (silaturahmi) kaum kerabat; kerana sesungguhnya Allah sentiasa memerhati (mengawas) kamu.

(An Nisaa' 4: 1)

Ayat di atas memerintahkan manusia agar menghubungkan *silaturahmi* dengan al-Arham: iaitu kaum kerabat dari keluarga sebelah ibu bapa, serta secara tidak langsung melarang daripada perbuatan memutuskan hubungan suci tersebut. Sesungguhnya, hubungan *silaturahmi* inilah yang akan dapat menjamin kebahagiaan dan keharmonian dalam kehidupan sesama manusia. Manakala di dalam konteks perniagaan, jaringan perniagaan merupakan salah satu cara untuk mengembangkan perniagaan. Jaringan yang baik dapat membantu usahawan memperolehi maklumat dan juga membuat pemasaran secara lebih efisien. Melalui jaringan yang baik juga akan membentuk kepercayaan kerana banyak maklumat dapat disalurkan.

Menurut Abu Bakar Hamed dan Syarifah Md Yusof (2008: 15), seorang usahawan perlu membina jaringan perniagaan dengan institusi latihan yang melibatkan produk atau perkhidmatan yang dijalankan, institusi kewangan, dengan rakan usahawan dan agensi kerajaan yang ada kaitan dengan perniagaan yang dilakukan.

iv) Memberi sumbangan kepada masyarakat. Para usahawan merupakan orang yang selalu berusaha untuk menghasilkan manfaat kepada masyarakat sama ada secara langsung ataupun tidak langsung (Ab Rahman 2008:34). Pertolongan yang boleh disalurkan oleh usahawan ke atas masyarakat adalah seperti membantu golongan yang berada di dalam kesusahan sama ada sumbangan dalam aspek masa, tenaga dan kewangan. Islam menggalakkan umatnya berkasih sayang, tolong-menolong dan bekerjasama dalam melakukan kebajikan dan menghapuskan kemungkar. Oleh itu, selagi mempunyai kemampuan selagi itulah seorang usahawan perlu berusaha untuk membuat kebajikan sebanyak mungkin untuk masyarakat. Seorang usahawan adalah merupakan manusia perantaraan yang diberikan oleh Allah rezeki untuk disampaikan kepada orang lain. Semakin banyak

pemberian ikhlas yang dilakukannya, maka makin bertambah rezeki yang Allah berikan kepadanya. Sebagaimana firman Allah yang bermaksud:

Dan (Ingatlah) ketika Tuhan kamu memberitahu: Demi sesungguhnya! Jika kamu bersyukur nescaya Aku akan tambahkan nikmatku kepada kamu, dan demi sesungguhnya, jika kamu kufur ingkar, sesungguhnya azabku amatlah keras.

(Ibrahim 14: 7)

Jihad usahawan kepada masyarakat ialah merujuk kepada penglibatan usahawan di dalam memberikan sumbangan dari segi masa, wang ringgit dan juga idea untuk keperluan masyarakat. Tanggungjawab sosial ini hendaklah dijalankan secara sukarela. Di dalam Islam, menjalankan tanggungjawab sosial amatlah digalakkan sebagaimana firman Allah SWT yang bermaksud:

(Mengapa pemberian Kami itu mereka ingkarkan?) Adakah mereka berkuasa membahagi-bahagikan (perkara-perkara kerohanian dan keagamaan yang menjadi sebesar-besar) rahmat Tuhanmu (wahai Muhammad, seolah-olah kami hanya berkuasa dalam perkara kebendaan dan keduniaan sahaja? Mereka tidak ingkarkan): Kami membahagi-bahagikan antara mereka segala keperluan hidup mereka dalam kehidupan dunia ini, (setengahnya kami jadikan kaya raya dan setengahnya miskin menderita); dan juga Kami telah menjadikan darjat setengah mereka tertinggi dari darjat setengahnya yang lain; (semuanya itu) supaya sebahagian daripada mereka senang mendapat kemudahan menjalankan kehidupannya dari (bantuan) setengahnya yang lain. Dan lagi rahmat Tuhanmu (yang meliputi kebahagiaan dunia dan akhirat) adalah lebih baik dari kebendaan dan keduniaan semata-mata yang mereka kumpulkan.

(Az-Zukhuf 43: 32)

Ayat di atas menjelaskan tentang kepentingan menjalankan tanggungjawab sosial kepada golongan yang memerlukan. Allah SWT telah mengurniakan ganjaran yang lebih kepada golongan usahawan untuk mereka membantu orang lain yang lebih memerlukan. Berdasarkan kepada kajian mengenai ciri-ciri jihad manusiawi seperti yang dibincangkan di atas, maka di dalam kajian ini faktor jihad manusiawi merangkumi lapan butiran seperti yang ditunjukkan di dalam jadual 4 di bawah:

JADUAL 4. Butiran jihad manusiawi

Bil	Butiran jihad manusiawi	Sumber konstruk butiran
1	Menyediakan peluang pekerjaan kepada masyarakat	Hailani Muji Tahir (1982), Abdul Rachman (2011),
2	Menjalinkan hubungan yang baik dengan pelanggan dan pembekal	Asyraf Hj. Abd Rahman (2008), Noor Mohammad (1990),
3	Membina jaringan dengan institusi latihan yang melibatkan produk atau perkhidmatan	Abu Bakar Hamed & Syarifah Md Yusof (2008), Muhammad Najetullah
4	Mempunyai jaringan yang baik dengan institusi kewangan	Sidiqi (1989)
5	Mempunyai jaringan yang baik dengan usahawan lain	
6	Mempunyai hubungan yang baik dengan agensi kerajaan yang ada kaitan dengan perniagaan yang dilakukan	
7	Memberi sumbangan dari aspek masa dan tenaga untuk golongan yang memerlukan	

Daripada butiran di atas, hipotesis keempat kajian ini ialah

H₄ Terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan Muslim

METODOLOGI KAJIAN

Satu kajian lapangan telah dilakukan terhadap 206 orang usahawan Muslim di Malaysia. Kajian ini juga bertujuan untuk menguji hipotesis kajian. Pemboleh ubah bersandar dalam kajian ini ialah pencapaian kejayaan usahawan Muslim. Seorang usahawan dianggap berjaya sekiranya dia mempunyai beberapa ciri-ciri kejayaan termasuklah perniagaan yang diuruskan melebihi lima tahun, pencapaian dari segi pertambahan tenaga kerja, memiliki aset tetap, memiliki aset bersih dan modal berbayar perniagaan bertambah. Di dalam kajian ini, pencapaian usahawan diukur daripada sembilan item yang memerlukan jawapan dalam bentuk skala likert lima mata. Setiap skala adalah mengukur magnitud jawapan responden iaitu bermula dari nilai 1 untuk jawapan “sangat tidak setuju” hingga ke nilai ke 5 bagi jawapan “sangat setuju”. Item-item mengukur pencapaian kejayaan meliputi mempunyai pendapatan hasil daripada perniagaan yang dijalankan, memiliki aset, simpanan bertambah, perniagaan melebihi lima tahun, bilangan pekerja bertambah, saiz pasaran perniagaan berkembang, modal perniagaan bertambah, keuntungan perniagaan bertambah dan jualan produk atau perkhidmatan bertambah. Nilai Cronbach alpha bagi 9 item ini adalah 0.9 yang menunjukkan nilai kebolehpercayaan yang tinggi.

Analisis faktor dilakukan di dalam kajian ini terhadap jihad perniagaan untuk memastikan kesahihan konstruk iaitu sejauh mana instrumen kajian mengesahkan definisi operasi dan mengesahkan butiran yang paling sesuai bagi setiap dimensi. Selain itu, tujuan analisis faktor juga adalah untuk meringkaskan data dan mengenalpasti hubungan antara pemboleh ubah. Oleh yang demikian, satu pemboleh ubah baharu dibentuk menggantikan pemboleh ubah tertentu.

Selain daripada analisis faktor, ujian Cronbach alpha juga telah dilakukan kepada pemboleh ubah yang baru untuk mengetahui kebolehpercayaan ukuran. Seterusnya ujian korelasi dan regresi dilakukan untuk mengetahui hubungan di antara faktor jihad perniagaan dan pencapaian usahawan Muslim.

DAPATAN KAJIAN

Responden soal selidik usahawan berjaya di Malaysia di dalam kajian ini terdiri daripada 206 orang. 70% daripadanya adalah lelaki dan 30% adalah dari kalangan wanita. Majoriti responden adalah berumur di antara 41-50 tahun iaitu sebanyak 43%, majoriti usahawan telah berkahwin (83%) dan mempunyai anak 4-7 orang anak (40%). Kebanyakan daripada mereka memiliki ijazah (44%) dan 37% daripada responden memiliki ijazah di dalam bidang pengajian Islam. Seramai 78% usahawan mendapat pendidikan agama secara tidak formal di masjid dan kekerapan usahawan menghadiri kuliah agama ialah sebulan sekali (30%).

Manakala daripada analisis faktor yang dilakukan ke atas faktor jihad perniagaan, nilai kolerasi di antara item adalah melebihi 0.30 dan nilai anti image melebihi 0.50. Nilai ujian bartlett adalah signifikan (Chi-Square=421.270, $p<01$), di mana nilai KMO melebihi 0.60 (KMO = 0.83) dan saiz sampel melebihi 100 kes (N=206). Justeru, analisis faktor komponen adalah

sesuai digunakan untuk data pemboleh ubah jihad perniagaan. Muatan diputarakan sebanyak enam kali untuk menyingkirkan 17 butiran yang mempunyai muatan kurang daripada 0.50 dan keratan rentas kurang daripada 0.35 bagi mendapatkan muatan faktor yang signifikan.

Daripada analisis faktor, daripada empat faktor jihad perniagaan yang dicadangkan, hanya dua faktor sahaja yang kekal; iaitu jihad harta dan faktor jihad manusiawi. Keputusan lengkap adalah seperti di dalam Jadual 5 di bawah.

JADUAL 5. Hasil analisis faktor jihad perniagaan

Konstruk	Butiran	Muatan Faktor
Jihad harta	1. Bertanggungjawab menyediakan makanan, pakaian dan tempat tinggal kepada ahli keluarga	0.81
	2. Mencari harta untuk memenuhi keperluan keluarga	0.78
Jihad manusiawi	1. Mempunyai jalinan yang baik dengan institusi kewangan	0.82
	2. Mempunyai jalinan yang baik dengan usahawan lain	0.78
	3. Mempunyai hubungan yang baik dengan agensi kerajaan yang ada kaitan dengan perniagaan yang dilakukan	0.69
	4. Sentiasa memberi sumbangan dari aspek masa dan tenaga untuk golongan yang memerlukan	0.58
	5. Tidak lupa kepada adik beradik dan ahli keluarga walaupun mempunyai harta kekayaan	0.38

Setelah faktor pemboleh ubah dikenalpasti menerusi analisis faktor, tahap kebolehpercayaan bagi faktor jihad harta dan jihad manusiawi perlu diketahui bagi pengujian hipotesis seterusnya. Faktor pemboleh ubah jihad harta memperoleh kebolehpercayaan sebanyak 0.73 dan faktor pemboleh ubah jihad manusiawi memperoleh kebolehpercayaan sebanyak 0.71. Daripada analisis faktor dan kebolehpercayaan, maka hanya terdapat dua hipotesis yang terpakai di dalam kajian ini iaitu:

Hipotesis 1: Terdapat hubungan signifikan antara faktor jihad harta dengan pencapaian usahawan Muslim.

Hipotesis 2: Terdapat hubungan signifikan antara faktor jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan Muslim.

Untuk menguji hubungan di antara faktor jihad harta dan faktor jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan, ujian korelasi dan regresi dilakukan. Hasil ujian membuktikan nilai kolerasi antara faktor jihad harta dan jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan Muslim adalah signifikan. Ini bermakna faktor jihad harta dan faktor jihad manusiawi mempunyai hubungan yang signifikan dengan pencapaian usahawan Muslim berjaya di Malaysia. Jadual 6 menunjukkan analisis kolerasi ke atas hipotesis yang dikemukakan.

JADUAL 6. Analisis kolerasi hubungan jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan

Pemboleh ubah	Pencapaian usahawan	
	Nilai P	Signifikan
Jihad harta	.28**	.00
Jihad manusiawi	.39**	.00

Manakala Jadual 7 di bawah, menunjukkan analisis varian ke atas hipotesis 1 dan 2 yang mana nilai $F(17.39)$ dan signifikan ($p=0.00<0.05$). Ini bermakna terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan.

JADUAL 7. Analisis anova hubungan jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan

Sumber	SS	DF	MS	Nilai F	P
Antara kumpulan	11.15	2	5.58	17.39	.00
Dalam kumpulan	63.51	198	.32		
Jumlah	74.66	200			

Jadual 8 di bawah menunjukkan hasil penemuan butiran faktor jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan. Jihad harta ($B=.16$, $p<.04$) dan jihad manusiawi ($B=.28$, $p<.00$) mempunyai hubungan yang positif dengan pencapaian usahawan seperti mana yang dinyatakan di dalam hipotesis 1 dan 2. Justeru, penemuan ini menyokong hipotesis 1 dan 2 pada tahap $p<.05$. Analisis regresi antara jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan ditunjukkan di dalam jadual 8 di bawah.

JADUAL 8. Analisis regresi jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan

Jihad Perniagaan	Std Beta	T	Sig F
Jihad harta	.16	2.105	.04
Jihad manusiawi	.28	3.73	.00

PERBINCANGAN DAN KESIMPULAN

Daripada analisis faktor yang dilakukan terhadap jihad perniagaan, terdapat hanya dua faktor yang signifikan iaitu jihad harta dan jihad manusiawi. Hasil daripada ujian hipotesis yang dilakukan melalui ujian pekali korelasi Pearson dan regresi, menunjukkan terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad harta dan jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan di Malaysia.

Kajian ini menyokong kajian yang telah dilakukan oleh Hatun Ufuk dan Ozlen Ozgen (2001) terhadap 220 usahawan wanita di Ankara, Turki yang mendapati terdapat hubungan yang signifikan di antara jihad mencari harta dengan pencapaian usahawan. Menurut Hatun dan Ozgen (2001), kebanyakan usahawan wanita terlibat dalam perniagaan untuk memenuhi keperluan diri, keluarga, membuat simpanan peribadi dan mengembangkan kerjaya mereka di dalam bidang perniagaan. Selain itu kajian ini juga menyokong kajian yang dilakukan Buerah, Hussin dan Baharin (2011) terhadap 241 orang usahawan penerima pembiayaan Majlis Amanah Rakyat (MARA) di negeri Johor mendapati faktor utama yang mendorong individu menceburi bidang keusahawanan adalah untuk mencari harta demi meningkatkan status ekonomi keluarga.

Seterusnya, kajian mengenai hubungan di antara jihad manusiawi dengan pencapaian usahawan juga menyokong kajian yang dilakukan oleh Khairul Fadli (2011). Menurut Khairul Fadli, pendakwah di Medan yang melibatkan diri di dalam dunia keusahawanan berperanan membantu menyediakan peluang pekerjaan kepada masyarakat. Menurut kajian beliau, seramai 149 orang telah mendapat pekerjaan daripada perniagaan yang dijalankan oleh golongan pendakwah. Menurut beliau lagi, kebanyakan pendakwah yang melibatkan diri di dalam perniagaan di Medan adalah untuk menjana pendapatan bagi menyara dan memenuhi keperluan

keluarga masing-masing dan selebihnya untuk simpanan, melakukan aktiviti dakwah dan membantu golongan miskin dan juga anak-anak yatim.

Seterusnya kajian ini juga menyokong kajian yang dilakukan oleh Liangrong Zu dan Lina Song (2009) yang mendapati hubungan yang signifikan di antara menjaga kebajikan masyarakat dengan kejayaan sesebuah perniagaan. Syarikat yang banyak menyumbang kepada masyarakat akan mendapat imej yang bagus dan mendapat tempat di hati masyarakat. Dapatan kajian ini juga disokong oleh kajian yang dilakukan oleh Tseng, Wu, Wu dan Chen (2010) yang mendapati tanggungjawab sosial memainkan peranan penting untuk memajukan sesebuah syarikat.

Kajian ini merupakan kajian pertama yang cuba menghubungkan jihad perniagaan dengan pencapaian usahawan Muslim berjaya di Malaysia. Hasil kajian ini telah memberikan dua implikasi iaitu implikasi teori dan juga praktikal. Dari aspek implikasi teori, dapatan kajian ini telah memberi sokongan empirikal kepada jihad perniagaan yang terdiri daripada jihad melawan hawa nafsu, jihad ilmu, jihad mencari dan memberi harta dan juga jihad manusiawi. Walaupun dapatan kajian kuantitatif menyokong sebahagian daripada faktor yang dikaji, namun kajian ini berperanan meningkatkan kefahaman kepada sesuatu penelitian terhadap data dan fakta yang dimiliki. Manakala dari aspek implikasi praktikal pula, model kajian ini boleh dijadikan rujukan kepada para usahawan yang belum berjaya di dalam perniagaan dan kepada mereka yang berminat untuk menjadi usahawan. Untuk menjadi usahawan berjaya, seorang usahawan perlu memiliki semangat jihad perniagaan yang tinggi di dalam aktiviti keusahawan yang diceburi. Jihad perniagaan ini sekiranya diamalkan akan menjadikan seorang usahawan berjaya di dalam perniagaan yang diceburi.

Secara umumnya, limitasi kajian ini adalah kajian ini hanya memfokuskan kepada usahawan Muslim yang mempunyai pencapaian di dalam perniagaan mereka. Kajian ini tidak mengkaji perbezaan amalan jihad perniagaan di antara usahawan yang berjaya dan usahawan yang belum berjaya.

Berdasarkan kepada penemuan ujian hipotesis mengenai jihad perniagaan di dalam kajian ini, membuktikan usahawan Muslim di Malaysia mengamalkan jihad perniagaan seperti yang telah disarankan di dalam kajian ini. Secara kesimpulannya, hasil kajian ini membuktikan bahawa wujudnya komitmen usahawan Muslim di Malaysia di dalam jihad harta dan jihad manusiawi. Kejayaan usahawan Muslim di dalam perniagaan yang diceburi bukan sahaja diukur dari aspek peningkatan keuntungan material sahaja. Ukuran kejayaan mereka juga adalah dari aspek peningkatan pembangunan rohani dan sejauhmana perniagaan yang dilakukan memberi nilai yang positif kepada masyarakat. Kedua-dua jihad ini merupakan amalan yang sangat digalakkan di dalam Islam kerana melalui jihad perniagaan bukan sahaja dapat membangunkan diri sendiri, malah membangunkan keluarga, masyarakat dan agama. Pada masa yang sama mereka mencari keredhaan Allah SWT melalui aktiviti perniagaan yang dijalankan.

RUJUKAN

- Abdul Halim Mahmud. 1988. *Al Jihad Fi al-Islam*. Kaherah: Dar Ma'rifah.
- Abdul Rachman. 2011. *Strategi keusahawanan Islam: Kajian terhadap peniaga kecil di Kechamatan Neglasari, Kota Tenggara, Indonesia*. Tesis master tidak terbit. Kuala Lumpur: Jabatan Syariah dan Pengurusan, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- Abu Bakar Hamed & Syarifah Md Yusof. 2008. Jaringan usahawan holistik: Strategi usahawan menuju al-falah. Kertas Kerja Seminar Keusahawanan II Peringkat Kebangsaan. Kuala Lumpur: Syariah dan Pengurusan, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.

- Al- Bukhari dan Muslim, Kitab Riyadus Solihin, Kitabul Umuri Manha Anha, Hadith no. 1535. Available at <http://sunnah.com/riyadussaliheen/18/25>.
- Asyraf Hj. Ab Rahman. 2008. *Islam dan Ekonomi*. Kuala Terengganu: Penerbit Universiti Malaysia Terengganu.
- Buerah Tunggak, Hussin Salamon & Baharin Abu. 2011. Keperluan latihan dan pendidikan berterusan ke arah pembangunan usahawan Muslim berteraskan nilai Islam di Malaysia. *Jurnal Teknologi* 55: 121-144.
- Fatimah Salwa, A.H., Mohamad-Azahari, A. & Joni-Tamkin, B. 2013. An empirical evidence from Malaysia: What makes the Muslim entrepreneurs succeed?. *International Journal of Economics and Finance* 5(7): 94-102.
- Hadith Riwayat Al Bukhari. 2008. Disunting oleh Salih Abd al-Aziz bin Muhammad bin Ibrahim al-Shaykh. Riyadh: Dar Al-Salam.
- Hadith Riwayat Sahih Muslim. 2008. Disunting oleh Salih Abd al-Aziz bin Muhammad bin Ibrahim al-Shaykh. Riyadh: Dar Al-Salam.
- Hailani Muji Tahir. 1982. *Baitul Mal: Institusi kewangan Islam*. Kajang: Sincer Press.
- Hatun Ufuk & Ozlen Ozgen. 2001. The profile of women entrepreneurs: A sample from Turkey. *International Journal of Consumer Studies* 25: 299-308.
- Ibn Qayyim. 1996. *Zad al Ma'ad fi Hadyi al Khayrat*. Beirut: Al Muassasah al Risalah.
- Ibrahim, A.B. & Goodwin, J.R. 1986. Perceived causes of success in small business. *American Journal of Business* 11(2): 41-50.
- Khairul Fadli. 2011. *Peranan pendakwah dalam pembangunan ekonomi masyarakat Medan Indonesia*. Tesis master tidak terbit. Kuala Lumpur: Jabatan Syariah dan Pengurusan, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- Liangrong Zu & Lina Song. 2009. Determinants of managerial values: On corporate social responsibility: Evidence from China. *Journal of Business Ethics* 88: 105-117.
- Luwis Ma'luf. 1986. *Al Munjid Fi al-Lughah Wa al A'lam*. Beirut: Dar Al-Masyriq.
- Mohd Ali Abu Bakar. 2000. *Kewajipan Muslim*. Kota Bharu: Syarikat Jaffar Rawas.
- Muhamad Ali Hashim. 2009. Jihad bisnes: Satu pendekatan strategik ke arah pemerkasaan ekonomi ummah. Kertas Kerja Kongres Ekonomi Islam ke 3. Kuala Lumpur: Dewan Perniagaan Islam Malaysia.
- Muhammad Najetullah Sidiqi. 1989. *Pemikiran Ekonomi Islam: Suatu Tinjauan Penulisan Semasa*, terj. Mohd Amin bin Abdullah. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Muhammad Syadid. 1982. *Al-Jihad Fi al Islam*. Beirut: Mu assasah al-Risalah.
- Musthafa Muhammad at-Thahhan. 1997. *Model Kepimpinan Dalam Amal Islami*. Jakarta: Robbani Press.
- Noor Mohammad. 1990. *Merancang dan Memulakan Perniagaan: Analisis Diri, Peluang Perniagaan dan Pasaran*. Kuala Lumpur: Mas'adah Malaysia Sdn Bhd.
- Saat Sulaiman. 2010. *Usahawan Kaya Wang Kaya Iman*. Kuala Lumpur: PTS Sdn Bhd.
- Said Hawwa. 1995. *Jundullah Takhtitan*. Kaherah: Makhtabah Wahbah.
- Yang Fen Tseng, Yen-Chun Jim Wu, Wen-Hsiung Wu & Chun Yu Chen. 2010. Exploring corporate social responsibility education. The small and medium-sized enterprise viewpoint. *Management Decision* 48: 1514-1528.
- Yusuf Al-Qaradhawi. 1998. *Peranan Nilai dan Akhlak dalam Ekonomi Islam*. Terj. Mufti Labib dan Arsil Ibrahim. Kuala Lumpur: Blue T. Sdn Bhd.

Zaidatol Akmaliah Lope Pihie & Habibah Elias. 2004. Keupayaan usahawan Bumiputera melaksanakan kemahiran keusahawanan: Satu kajian. *Pertanika Jurnal Sosiologi Science and Humanity* 12(1): 61-70.

Yazilmiwati Yaacob (penulis koresponden)
Jabatan Pengajian Umum
Sunway University
47500 Bandar Sunway, Selangor, MALAYSIA.
E-Mel: yazilmiwati08@gmail.com

Ilhaamie Abdul Ghani Azmi
Akademi Pengajian Islam
Universiti Malaya
50603 Kuala Lumpur, MALAYSIA.
E-Mel: ilhaamie@yahoo.com

GALLEY PROOF